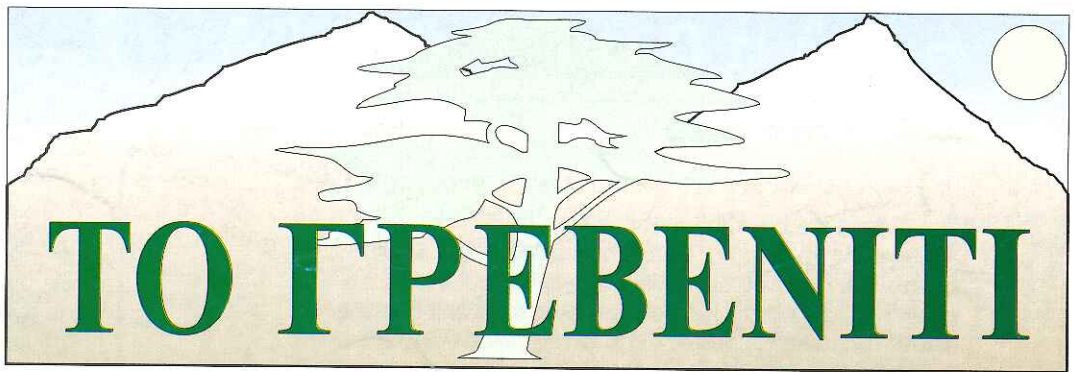
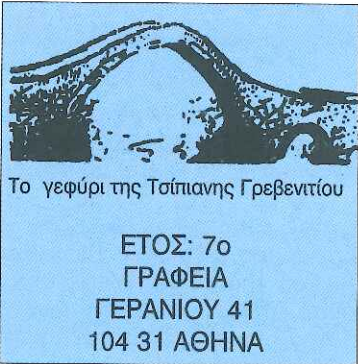

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙΟΥ - Αρ. Φύλλου 26 ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2000

ΣΙ ΜΠΆΝΙΑΤΖΆ ΑΡΜΑΝΑΜΕΑ (ΝΑ ΖΗΣΕΙ ΤΟ ΒΛΑΧΙΚΟ)

Γράφει ο Γιώργος Κέφαλος

Αρχές Ιουλίου έγινε στο Περτούλι το βαλκανικό αντάμωμα των Βλάχων. Δυστυχώς δε μπορέσαμε να παραστούμε, ούτε και πέρσι που έγινε στον Αη-Λια στο Μέτσοβο.

Αυτό το κομμάτι είναι ένας αποχαιρετισμός στο Βλάχικο στοιχείο που γρήγορα εξαφανίζεται από το Ανατολικό Ζαγόρι.

Δεκαπενταύγουστος: Το χορευτικό του χωριού μας, στο "Μεσοχώρι" με τις παραδοσιακές στολές (φωτό: Γιώργος Κέφαλος)

Ντου σε, φράτς, φουτζι κιρόλουλ
πάει αδέλφια έφυγε ο καιρός

ίου σι ζμπουρά λίμπα βλαχιάσκα
που μιλιόταν η βλάχικη γλώσσα

νχουάρανα φτισουρίτσιλι
στο χωριό μας τα παιδάκια

νου νβιάτσα λίμπα σιαγκαρσί
δεν μαθαίνουν τη γλώσσα ξεχάστηκε.

Να κιρντούμ' Αρμανάμεα να
χάσαμε τη βλαχιά μας,

ντι αντά να άρσι μου, φουτζί
από τότε που καήκαμε έφυγε

ντουνιά οσα, μουμελε νουβριά
ο κόσμος, οι μάνες δεν ήθελαν

σι ουβιτσαμ' βλαχέστι, θιάμα κάτι
να μάθουμε βλάχικα, λίγο

θιάμα κιάρε λίμπα σι ιθίματιλε
λίγο χάνεται η γλώσσα και τα έθιμα

Νου αλασάτς σι σε κιάρα τούτε
Μην αφήνετε να χαθούν όλα

Αντουτσέσβα ντιμίντεουν καντικου,
φέρτε στο μυαλό σας ένα τραγούδι

συνσιακα, γραψίτς λε του
γράψτε τα στο μαγνητόφωνο

μαγνητόφουν', νέστεβα αρμάνα
κάτι τέλος θα μείνει,

ντιαντούν, κου στράνελε α φτισιόρλουρ'
μαζί με τις στολές των παιδιών.

Να ζήσει το Βλάχικο

Δ' Συνέδριο Μετσοβίτικων Σπουδών

Την ιστορία Αρχαιολογία, Λαογραφία, Γλωσσολογία, Κοινωνιολογία, Ανθρωπολογία, Φιλολογία, Οικονομία, Οικολογία, Τέχνες κλπ. Του Μετσόβου κ.ά. θα αναδείξει. Απ' τα Ζαγορωχώρια επιλέχθηκε το Γρεβενί σαν ειδικός χώρος των μελετητών.

Μια πλειάδα και παραπάνω Επιστημών αποτελούν την Οργανωτική Επιτροπή του Συνεδρίου, που θα γίνει στο Μέτσοβο από 1 έως 3 Σεπτεμβρίου.

Το Γρεβενί συμμετέχει με το Δημήτρη Ράιο Αναπληρωτή Καθηγητή στο Παν/μιο Ιωαννίνων. Το Επιστημονικό θέμα που θα αναλύσει αφορά τα Γλωσσολογικά του Γρεβεντίου, δηλαδή θα μιλήσει για τη Γεωγραφική κατανομή των βλάχικων γλωσσικών στοιχείων και όχι μόνο.

Για την ιστορία σας λέμε ότι αυτό το Συνέδριο είναι το 4ο. Στο πρώτο που έγινε το 1991 στις 28-30 Ιουνίου, στην τελευταία συνεδρίαση προήδρευσε ο αείμνηστος Λέανδρος Βρανούσης τ. διευθυντής του Κέντρου Ερεύνης του Μεσαιω-

νικού και νέου Ελληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών. Τότε μεγάλο μέρος της τοποθέτησής του αφιέρωσε στη μνήμη του Ευάγγελου Αβέρωφ Τοσίτσα, με τον οποίο τον συνέδεε μεγάλη φιλία.

Αξίζει να διαβάσετε ένα μικρό απόσπασμα απ' την ομιλία του: "...είχα την ευτυχία να ζω στο γειτονικό Γρεβενί, εδώ στα Ανατολικά Ζαγόρια, στο σπίτι του Θεού μου του γιατρού, του Ρογκότη. Ο γιατρός Ρογκότης ήταν υποψήφιος βουλευτής του Αγροτικού Κόμματος του Αλέξανδρου Μυλωνά.

Για φαντάσου, μας επισκέπτονταν τότε αρχηγοί Κομμάτων εδώ πάνω και όταν ο δικός σας, ο Μετσοβίτης ο Ζαούσης ήταν στο ψηφοδέλτιο του Λαϊκού Κόμματος και των Φιλελευθέρων. Εκλογικές διαμάχες συναντήσεις. Θυμάμαι στο πανηγύρι της Βοτσάς τους Εκπρόσωπους του Λαϊκού Κόμματος και των Φιλελευθέρων. Ωραίες εποχές!"

Τα πρακτικά αυτού του Συνεδρίου θα περιέλθουν και στα δικά μας χέρια, θα δημοσιεύσουμε την ομιλία του Δημήτρη Ράιου και θα συλλέξουμε όλα τα στοιχεία που αφο-

ρούν το χωριό μας. Κρίνουμε σκόπιμο να σας γνωρίσουμε την Οργανωτική Επιτροπή που την αποτελούν οι κ.κ.:

1. Τριαντάφυλλος Παπαζήσης Πολιτικός Μηχανικός Αντιπρόεδρος του Εξωραϊστικού Συλλόγου Μετσόβου.
2. Αλέκος Καχριμάνης Μηχανολόγος-Ηλεκτρολόγος Δήμαρχος Μετσόβου.
3. Γιάννης Τσίμπας.
4. Απόστολος Μπίσας Ιατρός.
5. Ηλίας Ζούβιας Δικηγόρος Πρόεδρος του Εξωραϊστικού Συλλόγου Μετσόβου.
6. Δημήτρης Σοφιανός, Καθηγητής Ιονίου Πανεπιστημίου.
7. Μιχάλης Τρίτος, Λυκειάρχης Λυκείου Μετσόβου.
8. Ελένη Λάππα-Οικονόμου Φιλολογός.
9. Γιώργος Σεκαρίς Πολιτικός Μηχανικός.

Στον Εξωραϊστικό Σύλλογο Μετσόβου που οργανώνει το Συνέδριο και στους άλλους φορείς ευχόμαστε καλή επιτυχία στους στόχους που βάζουν.

Γ.Δ.Δ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Σάλτ Λάκε Σίτυ

Μάρτης 2000

Φίλε Γιώργο

Σε χαιρετώ και εύχομαι πάντα καλά.
Άλλος ένας χρόνος και 'σείς στις επάλξεις, ακέραιοι, σωστοί και δυνατοί, δυναμικά να αγωνίζεστε για ότι πιο αξιόλογο "την καταγωγή μας" με όλες τις πτυχές αυτής. Νάστε πάντα καλά, ούτως ώστε εκτός των άλλων, να συνεχίζετε με τις προσπάθειές σας να σώζετε αυτό τον "πλούτο". Με αγάπη και την "σχετική συνεισφορά"

Τάκης Βουγάνης

Σας ευχαριστώ !

e-mail : greekfale@aol.com

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ

Σας περιμένουμε. Η διαφήμισή στο "ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ" σας προβάλλει σε εκατοντάδες συμπατριώτες.

Σας γνωρίζουμε Επαγγελματικά οι συγχωριανοί μας και οι φίλοι.

Καταχωρίστε στη δική σας εφημερίδα τον κύκλο των Εργασιών σας, το επάγγελμά σας, τη διεύθυνση του επαγγελματός σας.

"ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ"

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙΟΥ

Γραφεία: Γερανίου 41,
104 31 Αθήνα
ΕΚΔΟΤΗΣ: Γιώργος Δερμάνης
Ζυμπρακάκη 30 - 32, 104 45
Τηλ.: 8319718

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Γιώργος Δερμάνης
Γιώργος Κέφαλος
Κατερίνα Κρούστη (Αδάμου)

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Γιώργος Δερμάνης
Ζυμπρακάκη 30 - 32
104 45, Αθήνα
Τηλ.: 8319718, FAX. (01) 4174168

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Χρήστος Μήτσης

ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΗ:

Ανώνυμες επιστολές προς την Εφημερίδα μας κατά πάγια δημοσιογραφική δεοντολογία, ΔΕΝ δημοσιεύονται.

ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΣΑΣ

ΕΚΛΟΓΕΣ 2000

34^ο ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙΟΥ (ΜΙΚΤΟ)

Εγγεγραμμένοι: 509

Γυναίκες: 277

ποσοστό: 54,42 %

Άνδρες: 232

ποσοστό: 45,58 %

Ψηφίσαντες: 354

(οι δύο με ειδικούς εκλογικούς καταλόγους και ο δικαστικός)

Αποχή επί εγγεγραμμένων : 31,04 %

Γυναίκες που ψήφισαν: 190 ποσοστό: 54,13 %

Άνδρες που ψήφισαν : 161 ποσοστό: 45,87 %

Έγγραφα ψηφοδέλτια : 345

Άκυρα - Λευκά : 9

ποσοστό: 2,54 %

ΠΑΣΟΚ: 153

ποσοστό: 44,35 %

N.Δ.: 165

ποσοστό: 47,82 %

K.K.E.: 17

ποσοστό: 4,93 %

ΔΗΚΚΙ: 6

ποσοστό: 1,74 %

ΣΥΝ.: 4

ποσοστό: 1,16 %

Κουρκουμπέτε

(Κοινώς κολοκύθια),
βέβαια εδώ βλέπουμε
τα πρωϊνά
κολοκυθολούλινδα
που οι κυράδες
μαξεύουν, γεμίζουν
με ρυζάκι και
μυρωδικά και τα
ψήνουν στον νταβά.
Νόστιμα που είναι τα
γιαπράκια...

ΣΥΓΧΩΡΙΑΝΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΗΜΟΤΕΣ

"ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ" μας είναι η δική μας έντυπη φωνή, για την ανάδειξη των προβλημάτων του χωριού μας και τον αγώνα για τη λύση τους. Είναι ο καθρέφτης για κάθε γεγονός που συμβαίνει, στο χωριό μας, θεματοφύλακας ακόμη της πλούσιας πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Γι 'αυτό η εφημερίδα μας έχει ανάγκη της στήριξης όλων μας με δύο τρόπους:

- την Οικονομική της ενίσχυση, για να μπορέσει να ανταποκριθεί στα έξοδά της.

- την ενίσχυση της ύλης της με συνεργασίες για κάθε τι που διαδραματίζεται στον ευρύτερο χώρο του ΓΡΕΒΕΝΙΤΙΟΥ και τώρα του ΔΗΜΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΘΑΝΑΤΟΙ

- Έφυγε από κοντά μας μέσα στο Μαΐο σε ηλικία 85 χρόνων η Αικατερίνη Σκαρπίδη. Στα παιδιά της Ελένη - Τάκη - εγγόνια της, τα θερμά συλλυπητήρια.

- Κυριακή ήταν, ώρα 11 π.μ. Μαΐου 28, έφυγε ένας φίλος από κοντά μας ο Παύλος (Παυλάρας) Θεοδωρίκας. Στα 62 του χρόνια στο δάσος εκεί που δούλευε, που αγαπούσε. Ατύχημα, που στην ιστορία, των δασεργατικών ατυχημάτων σπανίζει, έτσι δηλαδή όπως έγινε. Κει που με το συνεργάτη του, Αλβανό έκοβε ένα πεύκο, αυτό έπεσε σε άλλο με συνέπεια (του κομμένου πεύκου) να κοπεί η κορυφή σαν πράσσο όπως λέμε και στο χωριό τον βρήκει στο ινίο (πίσω και κάτω μέρος του κεφαλιού). Ο θάνατός του ήταν ακαριαίος. Στη γυναίκα του, τα παιδιά του, τα αδέρφια του, τα θερμά μας συλλυπητήρια.

Έφυγε από κοντά μας η Βικτώρια Στεφοπούλου 85 χρόνων. Στα παιδιά της και τα εγγόνια της ως και λοιπούς συγγενείς της τα θερμά μας συλλυπητήρια.

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΑΝΤΙΟ ΠΑΥΛΑΡΑ...

Κεραυνό χτύπησε την παλιά παρέα, σαν ο Γιώργης ο Δερμάνης πήρε τηλέφωνο:

- Ο Παυλάρας σκοτώθηκε στο δάσος -

Μη ρωτάτε οι ξενιτεμένοι ποιος είναι ο Παυλάρας.

Ήταν ΕΝΑΣ και μοναδικός, είτε κουρασμένος, είτε ξεκούραστος, το γέλιο και το πείραγμα ήταν στα χείλη του.

Στα τεβανράκι του (δεκαετία '70) με το τζουκ-μποξ, το κρασάκι και την καλή του παρέα περάσαμε εποχές που δεν ξεχνιούνται. Αντίο Παυλάρα, και πούσαι, εκεί πάνω κάντους κανα χουνέρι να ζωντανέψουν λιγάκι οι Άγγελοι.

Γιώργος Κέφαλος - Γιώργος Δερμάνης

Συνέχεια συνδρομών για το «ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ»

1. Γιάννης Ρούσκας, Καρυές	10.000 δρχ.
2. Χριστόδουλος Δεληγιάννης, Δελβινάκι	10.000 δρχ.
3. Αιμίλιος Διαμάντης, Μελισσόπετρα	10.000 δρχ.
4. Μιχάλης Βλάχος, Γιάννενα	2.000 δρχ.
5. Ελένη Φάφα, Γιάννενα	5.000 δρχ.
6. Μαρία Αγοροπούλου, Γιάννενα	5.000 δρχ.
7. Ελένη Ρούση, Γιάννενα	5.000 δρχ.
8. Φερενίκη Γκολογκάνη-Σταθάτου, Αθήνα	2.500 δρχ.
9. Τάκης Βουγάνης, Η.Π.Α.	\$ 70 δολ.
10. Γλυκερία Σουγλέ - Πλατάρη, Μέτσοβο	10.000 δρχ.
11. Ευριδίκη Μαλάμη - Ρέκατα, Γιάννενα	5.000 δρχ.
12. Γιάννης Γέπης, Γιάννενα	5.000 δρχ.
13. Θανάσης Παφίλης, Αθήνα	5.000 δρχ.
14. Γιώργος Νικολέτας, Γιάννενα	10.000 δρχ.
15. Θεόδωρος Βασιλειάδης, Αθήνα	5.000 δρχ.
16. Κώστας Ουρανός, Αθήνα	10.000 δρχ.
17. Βικτωρία Γελέκη, Γιάννενα	5.000 δρχ.
18. Σοφία Τζουβάρα	3.000 δρχ.

Ευχαριστούμε για την οικονομική σας στήριξη.

Βιβλιοθήκη Ευστάθιου Σκάρπα

Σε καλό δρόμο βρίσκεται η κατασκευή βιβλιοθήκης που θα "φιλοξενήσει" τα βιβλία που δώρησε ο Πρωτοσύγκελλος και κατόπι **Επίσκοπος Περιστερής** αείμνηστος συγχωριανός μας **Ευστάθιος Σκάρπας** (1887-1939).

Προς το παρόν η παλιά Βιβλιοθήκη με τα βιβλία του έχουν μεταφερθεί στο Δημοτικό Σχολείο, στη μεσαία ηλιόλουστη αίθουσα. Σκοπός να αποφευχθεί η υγρασία που τα κατέστρεφε στο πρώην Κοινοτικό Γραφείο, ιδίως τώρα που δε θερμαίνεται.

Θα παραμείνουν προσωρινά μέχρι να γίνει ο Ειδικός Χώρος στο Πετρίδειο.

Αυτός όμως ο ανεκτίμητος θη-

σαυρός θα έπρεπε να τοποθετηθεί σε μια σύγχρονη Βιβλιοθήκη. Η πολύτιμη συνδρομή του **Χρύσανθου Κόκκα** (γαμπρού του Τέλη Τζώρτζη) έφερε σε επικοινωνία την Αδελφότητα Γρεβεντίου με τον Τρικαλινό επιχειρηματία **κο Θανάση Κοντυλόπουλο** (έλκει την καταγωγή του από το Γρεβενίτι) ο οποίος εκδήλωσε την επιθυμία του να μας **δωρήσει** τη Βιβλιοθήκη.

Ίσως τώρα που διαβάζετε το κείμενο να έχει έρθει στο χωριό με το Χρύσανθο, για να του πούμε από κοντά πως τη θέλουμε.

Κύριε Θανάση Κοντυλόπουλε σε ευχαριστούμε απ' τα βάθη της καρδιάς μας γι' αυτή τη μεγάλη προσφορά σου. Επίσης η

αδελφή του αείμνηστου **Λεάνδρου Βρανούση Μαρία παπα-βρανούση-Δριβαλιάρη**, κατόπι τηλεφωνικής επικοινωνίας που είχαμε, η ίδια μεταφέρει το αρχείο του, για να τοποθετηθεί στην ίδια βιβλιοθήκη.

Όπως καταλαβαίνετε η συνεργασία όλων των φορέων του χωριού μας, μετά από πολλά χρόνια, οι προσπάθειες πολλών μας υλοποιούνται, τα βιβλία του Ευστάθιου Σκάρπα Επισκόπου και το αρχείο του Λεάνδρου θα βρίσκονται σε ένα χώρο προσιτό για όλους.

Κύρια για τους μελλοντικούς μελετητές της ιστορίας του Γρεβεντίου.

Γ.Δ.

Ημέρες Μνήμης Ανατολικού Ζαγορίου

9 Ιουλίου Κυριακή και για δεύτερη χρονιά ο Δήμος Ανατολικού Ζαγορίου τιμά την επέτειο της ολοκληρωτικής καταστροφής των χωριών μας απ' τους Γερμανούς κατακτητές.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει Δοξολογία στον Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου Τριστένου, επιμνημόσυνη δέηση στο μνημείο του Γρεβεντίου, κατάθεση στεφάνων στο Μνημείο. Στην πλατεία Τριστένου θα χαιρετίσει ο Δήμαρχος Ανατολικού Ζαγορίου. Στη συνέχεια Χορωδία Ιεροσαλτών θα τιμήσει με ύμνους αυτή τη μέρα. Οι επίσημοι θα παραστούν και στη δεξίωση που θα γίνει στην πλατεία Τριστένου.

Επιμνημόσυνη δέηση στο μνημείο του χωριού μας από το Μητροπολίτη Ιωαννίνων κ. Θεόκλητο. Ιούλιος 1999, πέρσι τέτοια εποχή πρωτοκαθιερώθηκε να τιμούμε την επέτειο της ολοκληρωτικής καταστροφής στο χωριό μας από τους Γερμανούς κατακτητές.

ΝΕΟ Δ.Σ. ΣΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

(Πρόέκυψε απ' τις αρχαιρεσίες της 28/5/2000)

Χρόνης Αριστόβουλος Πρόεδρος
Γιαννής Δημήτριος Α' Αντιπρόεδρος
Χατζαρόπουλος Δημήτρης Β' Αντιπρόεδρος
Γκογιάννος Προκόπης Γραμματέας
Σωτήρης Σωτήρης Ταμίας
Ιωαννίδης Κώστας Έφορος
Παπαγιαννοπούλου Μαριγώ Κοσμήτορας
Κωστόπουλος Χρυσόστομος Μέλος
Παπαγεωργίου Γεώργιος Μέλος
Τζόκας Γιάννης Μέλος
Τσαλίκης Χρήστος Μέλος
Τσιατούρας Γιώργος Μέλος

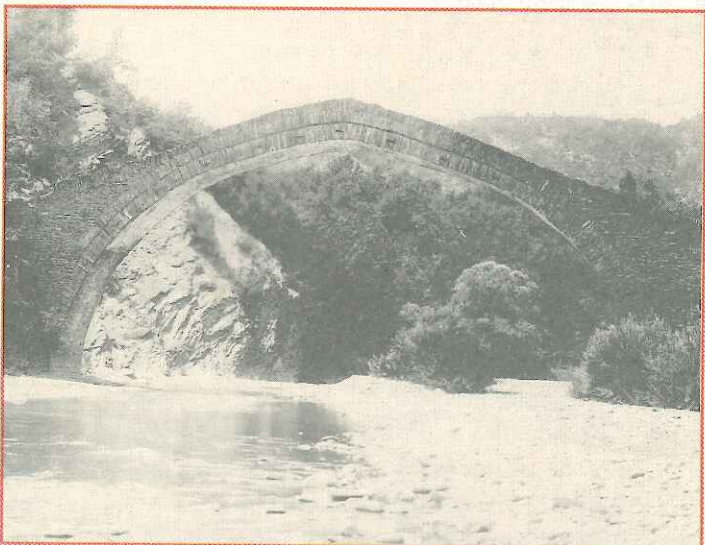
ΓΕΡΜΑΝΙΚΕΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ

Σχετικά πρόσφατα (4/7) διαβάσαμε στο ΕΘΝΟΣ ότι οι κάτοικοι του Διστόμου δικαιωμένοι δικαστικά κατά του Γερμανικού Δημοσίου (με 15 δισ.) ήγειραν αξίωση κατάσχεσης Γερμανικής περιουσίας στην Ελλάδα (Γερμανική Σχολή, Ινστιτούτο Γκάιτε κλπ.) και μάλ-

λον την έχουν κερδίσει την υπόθεση, χάρις στην Ενότητα και το πείσμα τους.
ΕΜΕΙΣ, ΤΟ ΑΝ. ΖΑΓΟΡΙ, ΕΝΩΜΕΝΟΣ ΔΗΜΟΣ ΠΛΕΟΝ, ΤΙ ΠΡΟΤΙΘΕΜΕΘΑ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ Κ. ΔΗΜΑΡΧΕ;
 Περιμένουμε επίσημη απάντηση.
 Γ.Κ.

Το χωριό πριν το κάψιμο.

Γεφύρι Τσίπιανης: Φωτογραφία που τραβήχτηκε το 1931 από τον Κωστάκη Τόδουλο.

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Στο προηγούμενο φύλλο της Εφημερίδας μας "Γρεβενίτι" σας παρουσιάσαμε την επιστημονική άποψη της κυρίας Ασπασίας Παπαβρανούση-Λιωνή, Συντηρήτριας Έργων Τέχνης, σχετικά με τη διατήρηση της αρχικής ζωγραφικής στην περιοχή του

τρούλου που είναι απ' το καλύτερο σωζόμενο τμήμα του. Για να σας γλυκάνουμε σας το δείξαμε, σε φωτογραφία, μετά τον επιτυχή καθαρισμό του απ' την συντηρήτρια. Σήμερα θα σας πικράνουμε όπως πικραθήκαμε και μεις. Αυτό που θα σας περι-

Γρεβνίτι Ι.Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου. Οι Τοιχογραφίες του τρούλου. Σημερινή Κατάσταση διατήρησης.

Γρεβνίτι. Ι.Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου. Τοιχογραφίες βόρειας πλευράς. Διακρίνονται οι μεταβολές στη ζωγραφική τις οποίες έχουν επιφέρει οι επεμβάσεις του Τάτση, καθώς και το παχύ στρώμα του οξειδωμένου βερνικιού με το οποίο κάλυψε τις επιφάνειες.

γράψουμε αμέσως είναι προϊόν του κομπογιανντισμού ή της δίψας του εύκολου κέρδους κάποιου Τάτση "αγιογράφου" κατά δήλωση.

Σήμερα στον Ιερό Ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου βιώνουμε μία απαράδεκτη κατάσταση.

Το χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο Τρούλος όπου η απεικόνιση του ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΑ έχει βάνουσα κακοποιηθεί.

Γεννάται το εξής δίλημμα να αφαιρεθεί ως έχει η απεικόνισή του (ζωγραφική Τάτση) ή να αποκα-

λυφθεί η παλιά αγιογράφιση στο ελαχιστότατο της (ίσως στο 1/20; Τι να πει κανείς για τις τοιχογραφίες της βόρειας πλευράς, όπου το οξειδωμένο βερνίκι του "περίφημου" Τάτση (Πατέρα;) κάλυψε την επιφάνεια και επέφερε μεταβολές στην αρχική ζωγραφική. Δείτε τα, δείτε τα στις φωτογραφίες που παραθέτουμε. Οι λεζάντες των φωτογραφιών και οι φωτογραφίες είναι της κυρίας Ασπασίας Παπαβρανούση-Λιωνή.

Γιώργος Δερμάνης

ΠΟΙΗΣΗ

Του αείμνηστου Ηπειρώτη Καθηγητή Βασιλάκη Σαχίνη

Ο Πευκολάτρης

Τα δέντρα τα ξενόφερτα δε με τραβάν κοντά τους, τις φοινικίες τις αγάρμπες μ' αγκαθωτά τα φύλλα και τις βρωμούσες πιπεριές - της Αραπιάς στολίδια - δεν τις χωνεύω· μου βρωμούν· με διώχνουν μακριά τους.
Τα πεύκα της πατρίδας μου - της Πίνδου μου τα πεύκα με μάγεψαν και με τραβούν σαν σκλάβο εμέ κοντά τους στη χούφτα μου βελονωτά του πεύκου φύλλα αντρίψω, ξαναπετιέμαι στις πλαγιές στα λόγγα του χωριού μου, η μυρωδιά τους με μεθάει· το βουΐσμα μ' ευφραίνει.
Και κάτω από τον ίσκιο τους λαφρό σαν πάρω ύπνο, μου φαίνεται, πως βρίσκομαι σ' ολόγλυκο μεθύσι.
Ο Πευκολάτρης Είμαι Εγώ, για πεύκο, εγώ πεθαίνω.
Εσύ, που ανατράφηκες σε χλωρασιές περισσιες...
Εσύ, που κλώνους των δεντριών με φρούτα φορτωμένους τους είχες στα παράθυρα του πατρικού σπιτιού σου...
Εσύ, π' αγέρα ανάσαινες απ' άνθη μυρωδάτο, κι όλο το περιβόλι σου ήταν π' αυτά γεμάτο!...
πως τώρα μας παράτησες και διάλεξες το βράχο;
Ακόμα δε μετάνιωσες; πίσω δε θα γυρίσεις και χαρισάμενη ζωή με μας πάλι να ζήσεις;
Γιατί μας απαρνήθηκες, ρε σκλάβε της Αθήνας;
"Συγχώρα με μαννούλα μου σαν καλομάνα που είσαι τοφταίχτη δαν τον άσωτο και παραβάτη γιό σου...
το ξέρω, μεγαλόκαρδη πως συ θα με σχωρέσεις και πάλι στην αγκάλη σου στιχτά θα μ' αγκαλιάσεις".

Ξεπροβοδίσματα-Κατευσόδια

Δύο λέξεις που "τρυπάνε" την καρδιά των Ζαγορίσιου. Ήδη από το 1850-1855 ο ξενιτεμός απλώθηκε σ' όλο το Ζαγόρι! Κανόνας πια: όλοι οι Ζαγορίσιοι στο ταξίδι.

Με τα χρήματα που αποχτούσαν επούλυναν τις πληγές της οικογένειάς των. Στέλνανε στους δικούς τους τακτικά. Ένα "μηνιάτικο". Αγοράζαν κανά κτηματάκι. Έχτιζαν το σπιτικό τους με πέτρες πελεκητές και γριντές.

Για τα χωριά κατασκεύαζαν γκαλντερίμια, δρόμους, γεφυράκια, βρύσες κ.α. Βοηθούσαν για τα λειτουργικά έξοδα των σχολείων και Παρθεναγωγείων.

Ένας απ' αυτούς στα τέλη του 19ου αιώνα είναι ο Ευεργέτης του χωριού μας αείμνηστος Γιάνης Πετρίδης. Από μικρό παιδί γνώρισε το μισεμό.

Στα 1937 έχει κατασκευάσει με δικά του έξοδα τη βρύση και το

γκαλντερίμι στου Ντόκου.

1958 (μετά 21 χρόνια) βρίσκεται για λίγο καιρό στο Γρεβενίτι, 13 Σεπτεμβρίου 1958 επιστρέφει στην Αμερική.

Οι χωριανοί τον ξεπροβοδούν στο Χάνι. Πίσω απ' τις ταξιδιωτικές βαλίτσες βλέπουμε:

Από αριστερά προς τα δεξιά καθιστούς: Τη Μαρίτσα Νίκου, Κούλα Τόδουλου, Σοφία Κουλούρη, Βασιλική Αρκουμάνη, την Αμαλία Τζώρτζη, Γιώργο Δερμάνη, Νίτσα Δερμάνη, Ευτυχία Τσαλίκη, Ευρυδίκη Τζώρτζη, Ελευθερία Αντωνίου, Κούλα Τσουμάνη, Φωφώ Δερμάνη, Μαρία Παυλίδη, Μαρία Αρκουμάνη, Κούλα Καραβράνου. Εικονίζονται η Πίτσα Νασιώκα, Ρίτσα Καλαντζή, Ελένη Νίκου και Αλεξάνδρα Παυλίδη.

(Φωτογραφία από το Αρχείο του Γιώργου Δερμάνη)

ΕΝΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ ΚΑΙΡΟΥ

(Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Κώστα Χατζηαργύρη "Ο ΘΡΥΛΟΣ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑΝΤΗ")

(Ένας παλιός θρύλος λέει ότι στα χρόνια των κουρσάρων ο Κωνσταντής, που είχε πλουτίσει από την πειρατεία, μετανιωμένος για την κουρσάρικη ζωή του, πήρε την απόφαση να εγκατασταθεί στη στεριά. Με δύο συντρόφους του λοιπόν και δύο μπαούλα γεμάτα χρυσά νομίσματα ανέβηκαν σ' ένα ορεινό χωριό και παρουσιάστηκαν στο καφενείο σαν δώκτες των κουρσάρων, που ο βασιλιάς της Ισπανίας τους είχε ανταμείψει για τις υπηρεσίες τους. για να καλοπιάνουν μάλιστα τους χωριανούς και να κερδίσουν την εμπιστοσύνη τους, άνοιξαν τα μπαούλα και τους μοίρασαν από τρία φλουριά. Τα χρήματα αυτά έφεραν αναστάτωση στο χωριό.)

Οι μέρες που ακολούθησαν ήταν μοναδικές σε κίνηση για το ειρηνικό χωριό. Ένας δυνατός εμπορικός άνεμος φύσηξε ξαφνικά και αναστάτωση. Κάθε χωριανός το νόμισε χρέος να πάει στο παζάρι και να εμπορευτεί. Κι έπεσαν όλοι με πάθος στο εμπόριο, αγόραζαν και πουλούσαν και μάλιστα πουλούσανε κείνα που είχαν αγοράσει χτές. Η βάση ήταν να μην κάθεται κανένας με σταυρωμένα χέρια και κατάντησε έτσι το παζάρι ένα είδος χρηματιστήριο εκείνου του καιρού. Ο κυρ Σωκράτης με τον αδελφικό του φίλο Νικολή τριγύριζαν με τα σακούλια τις μπαγκανότες στο χέρι κι έκαναν το μεγαλύτερο αλισβερίσι. Ο μαυροπίνακας του σχολείου (το είχαν κλείσει από χρόνια) κουβαλήθηκε στην πλατεία, στήθηκε κάτω από την κερασιά κι ο Γιαννούλης Κακουλής έγγραφε την κάθε ώρα τις πορείες των τιμών. Είχε την εντολή από την κοινότητα να πληροφορεί πρόθυμα όσους δεν ήξεραν να διαβάζουν κι έτσι λάβαιναν όλοι γνώση πού βρισκότανε τα φασόλια, να πούμε, κι αν σύφερε να κρατάει κανένας φασόλια στα χέρια του ή να τα δώσει και να πάρει ρεβίθια, που έδειχναν ύψωση.

- Πού βρίσκεται η φακή, Γιαννούλη;
- Δεκαπέντε μπαγκανότες το κοντάρι.
- Δεκαπέντε! Τι λές, βρε παιδί; Το πρωί δεν ήτανε δεκαπέντε;

Ο Γιαννούλης έδωσε την εξήγηση πως ανέβηκε η φακή γιατί έγινε ζήτηση. Ο κυρ Σωκράτης είχε αγοράσει όσα σακιά με φακή βρήκε μπροστά του και τώρα πού φακή; Και δεκαέξι να 'δινες, ζήτημα αν θα 'βρισκες. Οι χωριανοί τραβήχτηκαν παρέκει να σκεφτούν και, σαν πονηροί που ήταν, αποφάσισαν για φακή, γιατί κατι θα 'ξερε ο κυρ Σωκράτης. Έτσι, όταν σε λίγο βγήκε ο κυρ Νικολής να πουλήσει φακή στα δεκάξι, έπεσαν κι αγόραζαν κι έστησαν μάλιστα και καυγά ποιός να προτοπάρει. Ο κυρ Σωκράτης μπήκε κι αυτός στη μέση κι είχε μια ύποπτη μεγάλη χαρά, καθώς έλεγε. Οι χωριάτες τον παρακάλεσαν να τους αφήσει να πάρουνε κι αυτοί οι φουκαράδες, που το 'χανε λαχτάρα, κι ο κυρ Σωκράτης λύγισε στο τέλος και τραβήχτηκε. Πέσανε τότε στη φακή σαν χρυσοθήρες. Κανένας τους όμως δε σκέφτηκε τούτο: Πώς βρέθηκε στα χέρια του κυρ Νικολή η φακή, αφού την είχε αγοράσει όλη ο κυρ Σωκράτης; Κανένας; Οχι βέβαια. Βρέθηκε κάποιος να το σκεφτεί, ο καφετζής, αλλά όταν το σκέ-

φτηκε, ήτανε πια αργά. Η φακή είχε πάρει τον κατήφορο κι όταν οι καινούριοι ιδιοκτήτες της θέλησαν να την πουλήσουν στα δεκαεφτά, για να βγάλουν κι αυτοί μια μπαγκανότα κέρδος, κανένας δεν αγόραζε. Ο κυρ Σωκράτης που του λέγανε να πάρει, αποκρινότανε πως, τι να πάρει που καταστράφηκε με την καταραμένη τη φακή.

- Στα πόσα είναι τώρα, Γιαννούλη; ρώτησε μ' ένα θλιβερό ύφος.

- Στα δώδεκα.

- Τα βλέπετε; στραφηκε στους χωριανούς. Κι όσο σκέφτομαι πως την αγόρασα στα δεκατρία!... Μη μου μιλάτε πια για τη φακή, αφήστε με στον πόνο μου.

Οι χωριανοί τον άφησαν. Η μόνη τους παρηγοριά ήτανε πως, αφού κι ο κυρ Σωκράτης την έπαθε με τη φακή, τι μπορούσαν να κάνουν αυτοί; Έβρισαν τη φακή, βλαστήμησαν το ριζικό τους και την έδωσαν στα δέκα. Ο κυρ Σωκράτης δείχτηκε καλός και την αγόρασε.

- Και στα εννιά να μας την πλέρωνες κυρ Σωκράτη μας, πάλι θα σου τη δίνανε την άτιμη. Πάρ 'τ'ηνε και να μην την ξαναδούνε τα μάτια μας!

- Στα εννιά όχι, δε σας την παίρνω, τους αποκρίθηκε με ύφος πατρικό. Στα δέκα θα σας την πάρω. Γιατί να χάσετε σείς την μπαγκανότα; Ας τηνε χάσω 'γω, πουβουτήχτηκα έτσι κι αλλιώς στη συφορά.

Στα πατρικά τούτα λόγια ένιωσαν οι χωριανοί μέσα τους μια τέτοια δυνατή εκτίμηση για τον άνθρωπο αυτό, ώστε μπορούσαν για χατίρι του να κάνουνε και φόνο. Τραβήχτηκαν με σεβασμό παρέκει, αφού του παρέδωκαν τη φακή κι όλη εκείνη τη μέρα στάθηκαν μακριά από τον πίνακα του Γιαννούλη.

Μέτρησαν και ξαναμέτρησαν τα λειψά τους λεφτά και πολλές φορές έκοψαν το μέτρημα στη μέση, για να ορκιστούν πως δε θα ξαναφάνε φακή σ' όλη τους τη ζωή. Την άλλη μέρα έριξαν όλο τον παρά τους στα φασόλια. Έπαιξαν με τα πάνω και τα κάτω σαν παλαβοί κι είχανε μια τέτοια μανία, σαν να 'παιρναν εκδίκηση.

Ένα πρωί, τέλος, αφού οι χωριανοί μίσησαν και βλαστήμησαν όλα τα όσπρια και τα λοιπά εμπορεύματα, το αλισβερίσι κόπηκε ξαφνικά. Ο παράς χάθηκε από την αγορά και κανένας δεν μπόρεσε να καταλάβει πού κρύφτηκε.

“ΟΙ ΒΛΑΧΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ”

Δε σκέφτηκα καθόλου, όταν στις προθληκες κάποιου βιβλιοπωλείου είδα το βιβλίο:

“ΟΙ ΒΛΑΧΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ”, του Στέφανου Ανθεμίδη.

Μπήκα και το αγόρασα.

Για πολλά χρόνια πολλές απορίες μου είχαν μείνει αναπάντητες. Κάποιες προσπάθειες για συζητήσεις “περί Βλάχων”, μάλλον νέες απορίες γεννούσαν και μπερδεύα, παρά λύσεις.

Οι μέχρι τώρα απόψεις περί της καταγωγής των Βλάχων είναι οι παρακάτω:

1. Οι Βλάχοι κατάγονται από Ρωμαίους κτηνοτρόφους και στρατιώτες αποίκους και ότι είναι εξ Ιταλίας άποικοι.
2. Οι Βλάχοι είναι παρακλάδι των του Δουνάβεως εκλατινισθέντων Δακών.
3. Οι Βλάχοι είναι απόγονοι Βήσων ή Ιλλυρικό φύλο.
4. Οι Βλάχοι είναι γηγενείς κάτοικοι των ελληνικών χωρών της Βαλκανικής, με κοιτίδα τους έναν χώρο ευρύτερο του Θεσσαλο-Ηπειρωτο-Μακεδονικού.

Οι τρεις πρώτες απόψεις επιστημονικά καταρρίπτονται και επιστημονικά αποδεικνύεται η τέταρτη.

Ο συγγραφέας δίνει λύσεις για τη λέξη Βλάχος, για τη γλώσσα και για άλλα ζητήματα θα ασχοληθεί αναλυτικά με την προσπάθεια της Ρουμανίας να παρουσιάσει τους Βλάχους σαν ρουμανική μειονότητα! Προσπάθεια που πήρε μεγάλη έκταση από το 1913, με την υπογραφή συνθήκης, που επέτρεπε στη Ρουμανία να ιδρύσει ρουμανικά σχολεία στην Ελλάδα. Έτσι το 1939 υπήρχαν ρουμανικά σχολεία στην Ελλάδα, με ελάχιστους ευτυχώς μαθητές. Τέτοιο υπήρχε και στη Βωβούσα!

Αρκετά, επίσης, ασχολείται ο συγγραφέας με την ίδρυση του “Ανεξάρτητου κράτους της Πίνδου” και τη “Λεγεώνα των Βλάχων”.

Ενα μικρό κεφάλαιο στο τέλος θα λύσει αρκετές απορίες σχετικά με τους Σαρακατσάνους, που βέβαια δεν έχουν καμιά σχέση με τους Βλάχους. Το Γρεβενίτι δεν αναφέρεται πουθενά. Ίσως σε λίγα χρόνια να είμαστε σε θέση να απαντήσουμε σε ερωτήματα όπως:

- Το Γρεβενίτι ήταν χωριό Βλάχων;

- Μήπως προήλθε από μετακινήσεις μερικών Βλάχων από Βόρεια και μερικών μη Βλάχων από Νότια, αλλά για λόγους επικοινωνίας “γεννήθηκε” μια βλάχικη διάλεκτος που έχει διαφορές από τα γνήσια βλάχικα;

- Φλαμπουράρι, Ελατοχώρι γιατί δεν μιλούν βλάχικα;

Τώρα που γίνεται προσπάθεια από αρκετούς να συγκεντρωθούν κομμάτια από την ιστορία του χωριού μας, όποιος έχει κάποιες πληροφορίες ή σκέψεις ας τις γράψει. Η ιστορία του χωριού μας που δεν γράφτηκε στην ακμή του από τους σποδαίους, ίσως γραφεί τώρα στην παρακμή του, από τους ασήμαντους.

Γιάννης Σιούλας

Υ.Γ. Το βιβλίο “ΟΙ ΒΛΑΧΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ”, θα το βρείτε στις εκδόσεις: “ΜΑΛΛΙΑΡΗΣ - ΠΑΙΔΕΙΑ”, Μανωμυχάλη 11, Αθήνα.

Ο Ρήγας Φεραίος στο έργο του Λεάνδρου Βρανούση

Με πλούσιο συγγραφικό έργο ιστορικής έρευνας, ερμηνείας και ανάλυσης του φαινομένου που χαρακτηρίστηκε ως Νεοελληνικός Διαφωτισμός, 18ου και 19ου αιώνα, ο Λεάνδρος Βρανούσης συνδέεται ιδιαίτερα με τον εθνομάρτυρα Ρήγα Βελεστινλή, κυρίως ως ερευνητής και μελετητής της ζωής και του έργου.

Έτσος Ρήγα Φεραίου και Διονυσίου Σολωμού, το 1998. Συμπληρώνονται διακόσια χρόνια από το θάνατο του Ρήγα, όπως και από τη γέννηση του Σολωμού. Είναι αξιοσημείωτη η διαδοχή των δύο αυτών Μορφών της νεοελληνικής Διαφώτισης. Βαθιά επαναστατικός και προφητικός ο Λόγος του Εθνεγέρτη, απόλυτα ποιητικός και πατριωτικός και προφητικός ο Λόγος του Εθνεγέρτη, απόλυτα ποιητικός και πατριωτικός ο Λόγος του εθνικού μας ποιητή. Με απήχηση και οι δύο, διαχρονική και πέραν από τα εθνικά όρια.

Ο Ρήγας Βελεστινλής ήταν ο ευαίσθητος δέκτης των Φιλελευθέρων και εθνικοαπελευθερωτικών κινημάτων που κορυφώθηκαν στην Ευρώπη με τη Γαλλική Επανάσταση. Έζησε τα χρόνια της ωριμότητάς του, μεταξύ Βλαχίας και Βιέννης, ως "Γραμματικός", στην Αυλή Ηγε-

μόνων και Ευρωπαίων Ηγετών, θέσεις που του προσέφεραν τις ευκαιρίες να ενημερώνεται και να επικοινωνεί με τα νέα ρεύματα. Το έργο του, που δεν επρόλαβε ολοκληρώσει όπως ο ραματίστηκε, είναι συγγραφικό, συμπληρωμένο με τους πολύτιμους χάρτες των Ηγεμονιών. Ο Θούριος, "ορμητικός πατριωτικός ύμνος", με ποιητική έξαρση και επική διάθεση, σαλπίζει τον ξεσηκωμό των σκλάβων αδελφών Λαών της Ελληνικής Χερσονήσου και ευρύτερα, της Εγγύς Ανατολής.

Θα ειδοούμε το Ρήγα Φεραίο μέσα από τις πολύπλευρες εργασίες του Λεάνδρου Βρανούση, σ' ένα έργο πρωτότυπο και ουσιαστικό, αυτογνωσίας της νεοελληνικής πνευματικής διαδρομής.

Νέος φιλόλογος το 1948, ο Λεάνδρος Βρανούσης δημοσιεύει το πρώτο του κείμενο στη Νέα Εστία (α.α. 44), "Τα τραγούδια του Ρήγα και των μιμητών του" μ' ένα άγνωστο Θούριο Άσμα. Κυκλοφορεί στη συνέχεια, τη μελέτη για την αμφιλεγόμενη σχέση του Ρήγα με τον Ηγεμόνα Μαυρογένη. Το 1954 βλέπει τη δημοσίωση "Ο εμμανής της ελευθερίας" και το 1957, "Ρήγας Βελεστινλής", έκδοση του Συλλόγου προς διάδοση ωφέλιμων βιβλίων.

Είναι χρόνος επετείου της γέννησης (1757) του Ραψωδού Επαναστάτη.

Ο Λεάνδρος Βρανούσης σημειώνει: "κανένας δεν μπόρεσε να προβλέψει ότι γι' αυτό το μικρό σκλαβόπουλο θα ενδιαφερόταν κάποια μέρα η ιστορία, γι' αυτό και κανένας δεν κατέγραψε τα βήματά του...". Ήταν δύσβατος και άφεγγος ο δρόμος του Λ. Βρανούση, στην προσέγγιση του θέματός του. Οι έρευνές του, επεκτάθηκαν στην Αθήνα, την Ελλάδα, το Βουκουρεστί, τη Βιέννη, τη Βουδαπέστη και όπου αλλού. Με ιδιαίτερη προσπάθεια προς ανεύρεση ιστορικών στοιχείων και την αξιολόγησή τους, ο δρόμος άνοιξε και η παραγμένη διαδρομή του Ρήγα Βελεστινλή, φωτίστηκε.

Είδαν το φως της δημοσιότητας άγνωστα μέχρι τότε νεανικά χειρόγραφα του Ρήγα, οι εκδόσεις του "Σχολείου των ντελικάτων εραστών", τα θούρια του Ρήγα, η Σημαία, το Εθνόσημο και η Σφραγίδα της Ελληνικής Δημοκρατίας του Ρήγα. Όλος ο εκπληκτικός κόσμος του "οραματιστή της οικουμενικότητας", σε αρχειακή έκφραση και πρωτότυπη παρουσίαση.

Ο Λεάνδρος Βρανούσης με τη θερμή του αφήγηση επισημαίνει ότι, στο κοσμοϊδεολόγημα του Ρήγα

διαφαίνεται, το αρχαιοελληνικό ιδεώδες που δίδει στην εποχή αυτήν τα κλασικά πρότυπα και η Βυζαντινή παράδοση που είναι για τους Ραγιάδες ο θησαυρός των ιστορικών αναμνήσεων και η παρακαταθήκη των ελπίδων τους. "Η Ελληνική Δημοκρατία που εδαφικά απλώνεται σ' όλον τον κόσμο της ελληνικής ακτινοβολίας... επειδή το προζύμι εξαπλώθηκε και εις τα δύο ημισφαίρια... χωρίς αυτό να σημαίνει υποδούλωση των αλλοεθνών, αλλογλώσσων ή αλλοθρησκων λαών της Δημοκρατίας". Αντιθέτως, αγωνίζεται να τους αναβαπτίσει όλους... στα πανανθρώπινα ιδεώδη...".

Η σύλληψη και ο μαρτυρικός θάνατος του Ρήγα, ανέκοψε την πορεία προς την παγματοποίηση του οράματος. Γράφει μέσα από την φυλακή:

"Ήλθε μου, να είσαι μαρτυρία το αίμα ως την σταλαγματιά για την πατρίδα χύνω!..."

Η μεγαλοσύνη του Ρήγα Βελεστινλή και Φεραίου, κέρδισε από τον Ηπειρώτη Νεοελληνιστή **Λεάνδρο Βρανούση**, την έκταση και το βάθος της ιστορικής αλήθειας κι ακόμη, τη μαγεία του Μύθου, του πανθρώπινου.

Κ.Ν. Σακελαρίου
Επιτ. Επιθεωρητής Δ.Δ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Συμβόλαιον. Ένα ιστορικό ντοκουμέντο.

Για πρώτη φορά έρχεται στο φως και αποτελεί ιστορική αλήθεια για το χωριό μας, ότι ο **πρώτος δάσκαλος** που διορίστηκε στο Ελεύθερο απ' τον τουρκικό ζυγό Γρεβενί, είναι ο αείμνηστος Αναστάσιος Φάφας.

Ανέλαβε τη διεύθυνση του Αρρεναγωγείου από τον Δημήτριο Μπανέλλα, καταγόμενο απ' το χωριό Πρωτόπαπα Ιωαννίνων. Ο τελευταίος είχε δεχθεί επιθεώρηση απ' τον επιθεωρητή Α. Καθάρειο στις 19 Ιουλίου 1913.

"**Φορτωμένος**" με τα "εύσημα" που του απένειμε ο επιθεωρητής για τη **μεθοδικότητά** του, την **επιμέλειά** του, κ.α., αποχωρεί. Η Κοινότητα Γρεβενιτίου με τους **φοροεπίτροπους** (σημερινή σχολική εφορία) μέσα σε 17 μέρες προσλαμβάνει δάσκαλο Γρεβενιτάρη. Οι ετήσιες αποδοχές του είναι **47 εικοσάφραγκα, 12 παραπάνω απ' τον προηγούμενο συνάδελφό** του.

Η ιστορική αυτή αλήθεια "**δένει**" με το επίπεδο της "ερμηνείας των γεγονότων".

Το Γρεβενί απελευθερώνεται απ' τον Τουρκικό Ζυγό στις 23.12.1912, έχοντας το δάσκαλο με διορισμό άλλου τύπου... Για του λόγου το αληθές υπάρχει το παρακάτω συμβόλαιο, ένα συμβόλαιο που τον Αύγουστο του 1913, ως είθισται, υποβάλλεται απ' τον Μητροπολίτη Δωδώνης Πανάρετο στη Γενική Διοίκηση Ηπείρου.

Η πρόσληψη εγκρίνεται κατ' εντολή του Γενικού Διοικητού απ' τον τώως επιθεωρητή Α. Καθάρειο. Είναι τώρα τμηματάρχης εκπαιδεύσεως ο άνθρωπος που στην έκθεσή του στις 19.07.1913 εκτός από εκπαιδευτική εξέταση μας πέρασε από **εθνολογική και κοινωνιολογική**. Καταγράφοντας σ' αυτή ότι έχουμε π.χ. **έθιμα γνή-**

σια ελληνικά, συμπεριφορά και καλό ντύσιμο, καθαρή προφορά, είμαστε φιλότιμοι κ.α.

Ας διαβάσουμε όμως το συμβόλαιο.

Μεταξύ των υποφαινόμενων εφοροεπιτρόπων της Κοινότητας Γρεβενιτίου αφ' ενός και του εκ της αυτής κοινότητος Αναστασίου Δ. Φάφα αφ' ετέρου συνεβλήθησαν τα επόμενα.

Ο ειρημένος Αναστάσιος Δ. Φάφας αναλαμβάνει τη διεύθυνση του αρρεναγωγείου των εκπαιδευτηρίων της ρηθείσης κοινότητος επί ετησίω μισθώματι τεσσαράκοντα επτά <αριθ.47> εικοσαφράγκων πληρωτέων εις ίσας δόσεις. Υποχρεούται να διδάσκει εις τα τάξεις του Ελληνικού σχολείου συμμορφούμενος τω προγράμματι των εκπαιδευτηρίων Ιωαννίνων. Υποχρεούται προσέτι να **ψάλλη εν τη Εκκλησία κατά τας Κυριακάς και λοιπές εορτάς**.

Οφείλει να υποδεικνύει εκάστοτε εις την εφορείαν το αναγκαίον εν τη "σχολή" ενώ η εφορεία αφετέρου θα σπεύδει αρωγός προς παροχήν κατά το δυνατόν των απαραίτητων εν τη σχολή.

Θα συγκαλή την Εφορείαν εν περιπτώσει καθ' ην θέλει αναφανή ζήτημα τι σχολικόν, περί του οποίου ομόφωνος θα ληφθεί απόφασις.

Το δε ζήτημα του καθορισμού του χρόνου, καθόν θέλουσι τελεσθή αι εξετάσεις, θα εξαρτηθεί εκ της εγκρίσεως της διευθύνσεως του τμήματος των εκκλησιαστικών και της δημοσίας εκπαιδεύσεως.

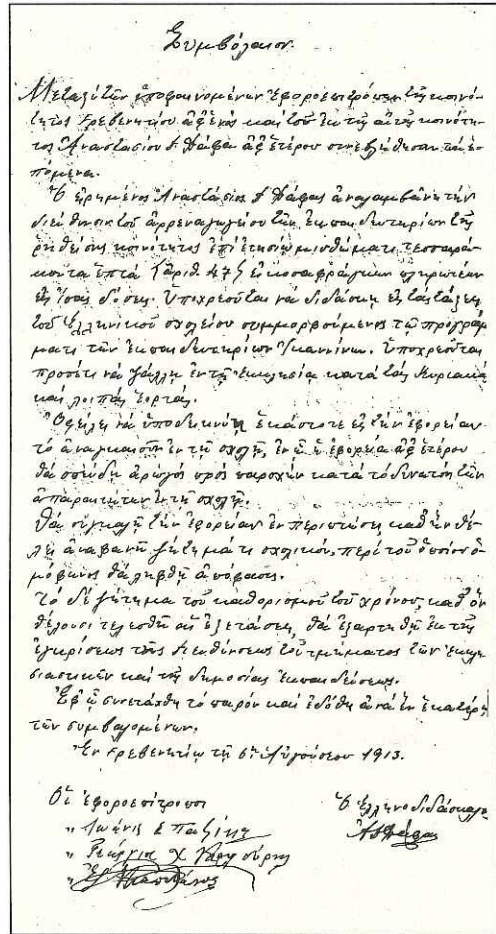
Εφ' ω συνετάχθη το παρόν και εδόθη ανά εν εκατέρωθεν των συμβαλλομένων.

Εν Γρεβενιτίω τη 6η Αυγούστου 1913

Οι Εφοροεπίτροποι Ο Ελληνοδιδάσκαλος
Ιωάννης Ε. Πατίκος Αναστάσιος Φάφας
Γιώργιος Χ. Κουλούρης
Ε. Καπετάνος

T.Y.

Γιώργος Δερμάνης

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΦΑΦΑΣ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΔΑΣΚΑΛΟ, ΤΟΝ ΑΓΩΝΙΣΤΗ

«ΤΟΝ ΜΠΑΡΜΠΑ ΤΑΣΙΟ»

Γ' ΜΕΡΟΣ (ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ)

Περίληψη Προηγούμενων

Ο Αναστάσιος Φάφας γεννήθηκε στο Γρεβενί το 1888. Τα πρώτα γράμματα τα έμαθε στο χωριό, όπου τελείωσε και το Σχολαρχείο. Στην Άρτα τελείωσε το Γυμνάσιο. Υπηρέτησε στο δημοτικό σχολείο Πυρσόγιαννης το 1911-1912. Στις 6-8-1913 υπογράφεται συμβόλαιο που το συντάσσουν οι εφοροεπίτροποι Γρεβενιτίου. Από αυτή τη μέρα αναλαμβάνει τη διεύθυνση του αρρεναγωγείου. 3-8-1914 με απόφαση του Νομάρχη Ιωαννίνων διορίζεται τριτοβάθμιος Δημοδιδάσκαλος στο Σχολείο. Το 1914 παντρεύεται την Αριστούλα Καρακίτσου. Από 13-2-1915 μέχρι τον Απρίλιο του 1918 επιστρατεύεται συνεχώς. Το 1916, όντας το σχολείο μικτό και τριθέσιο, διορίζεται Διευθυντής, έχοντας και την εποπτεία του νηπιαγωγείου. Πέθανε τον Αύγουστο 1944 από βαριά αρρώστια, που την "κληρονόμησε" από την πολύμηνη κράτησή του απ' τους Γερμανούς καταχτητές, στη Ζωσιμαία. Πρόσφερε τις υπηρεσίες του πάντα με αγάπη και ζήλο. Αυτός ο γνώστης της παιδαγωγικής της ψυχολογίας και της διδακτικής συντόνιζε τις εργασίες ανέγερσης του νέου διδακτηρίου τη δεκαετία του 1920-1930, και που είναι και σήμερα το Σχολείο. Επί Τουρκοκρατίας ήταν το αρρεναγωγείο, το οποίο πυρπόλησαν οι Τούρκοι του Μπεκήρ. Το 1927 έλαβε βραβείο και ευαρέσκεια, για την συμβολή του στο πετυχημένο Παιδαγωγικό Συνέδριο των δασκάλων της περιφέρειας Ζαγορίου. Με τα παραπάνω βραβεία τιμήθηκε και για την προσφορά του στην ανέγερση του νέου διδακτηρίου.

Η προσφορά του δεν περιοριζόταν μόνο στο Εκπαιδευτικό Έργο, με την ίδια θέρη και όρεξη πρόσφερε και στον εξωσχολικό τομέα πάντοτε μπροστά για την εξυπηρέτηση του καλού και του ωραίου. Για πολλά χρόνια χρημάτισε κοινοτικός Γραμματέας αμισθί, θέση με διαφορετικές σχέσεις, με διαφορετικούς ανθρώπους κοινωνικές σχέσεις με όλο το χωριό.

Διακρίθηκε και εδώ υπηρετώντας τα κοινά, τα χρήσιμα και τα οφέλημα, πρόθυμος πάντα να εξυπηρετεί τους πάντες για οτιδήποτε. Πόσες αιτήσεις, πιστοποιητικά, ληξιαρχικές πράξεις και αντιγράφα, προικοσύμφωνα και συμφωνητικά κ.ά. βρίσκονται στις κασέλες ξεχασμένα!... Πολλά φέρουν το δείγμα της γραφής του, μερικά βλέπουν το φως της δημοσιότητας, όπως του Γιάννη Γαβρέα, στην Εφημερίδα μας το "ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ".

Το 1925 αναλαμβάνει την υπηρεσία του νεοσύστατου - φαίνεται - ταχυδρομικού, τηλεφωνικού Γραφείου που εξυπηρετούσε όλο το Ανατολικό Ζαγόρι και πιο πέρα. Άλλου είδους υποχρεώσεις, άλλης

ποιότητας προσφορά σε ευρύτερο ορίζοντα με λογίων-λογίων ανθρώπους. Και εδώ ο Μπάρμπα Τάσιος ανταποκρίθηκε με το παραπάνω. Ακάματος ευγενικός καλοσυνάτος, πρόσφερε όπως λέει ο ποιητής. "Ποτισμένος με το αχόρταγο νερό της αένας προσφοράς και με τη δροσιά της αστείρευτης πηγής της καρδιάς του, έδινε τα πάντα σ' αυτό που πίστευε σε ότι είχε ταχθεί στην αποστολή του".

Ήταν άτομο βαθιά θρησκευόμενο.

Οι Εφοροεπίτροποι στα συμβόλαιά τους του ζητούσαν να ψέλνει τις γιορτές στην Εκκλησία. Ήταν ωραίος ψάλτης, αρχιψάλτη τον ονομάζει ο αγαπητός Γιάννης Πατίκος, ποιος δε θυμάται όταν έψελνε το Δοξαστικό και ιδιαίτερα τους μοναδικούς ύμνους των Χριστουγέννων και του Πάσχα με τη μοναδική γλυκειά, μελωδική περίτεχνη φωνή του, την αρμονική, Γεννούσε έτσι στο εκκλησίασμα εκείνο το συναίσθημα που άγγιζε τις ψυχές τους και τα φιλοκάρδια των πιστών. Η μελωδία τους εξαύλωνε, και τους ανέβαζε σε πιο ψηλά

επίπεδα, κοντύτερα στον Παντοκράτορα.

Η φωνή ήταν γνωστή και απ' τα τραγούδια του, τον θυμάμαι καθισμένο στην άκρη, του μπαλκονιού μας, προς το δρόμο, να παίζει βιολί και να τραγουδάει: Τη Λεν' του Μπότσαρη, Τ' άσπρα μου πουλιά, Τα παιδιά της Σαμαρίνας, τον Αετό (αγαπημένο του τραγούδι) κ.ά.

Η γλυκειά και αηδονίστικη φωνή του ακούγονταν ως πέρα στη Ρέτσια, στο Γκόσγκο, το Μπουλιάι, να ακούνε οι ξωμάχοι και στρατοκόποι και να αγαλιάζει η ψυχή τους. Ήταν ερασιτέχνης, αυτοδίδακτος βιολιστής. Στο σπίτι μας το παλιό, βρέθηκε ένας ταμπουράς τρίχορδος, πολύ παλιός, σκαλισμένος σε ξύλο. Ναι είχε μουσική φλέβα ο μπάρμπα Τάσιος. Στην Αγία Παρασκευή, μετά τη λει-

σης, καθηγητής στη Σορβόνη, ο οποίος βρέθηκε με άσχημες συνθήκες στο Βερολίνο και φυλακίστηκε, προφανώς για τις ιδέες του, από τους Γερμανούς φασίστες, αυτά εγώ ξέρω, ίσως κάποιοι άλλοι να ξέρουν περισσότερα, πρέπει να τα γράψουν, έχουν χρέος. Στο τουριστικό περίπτερο στο Χάνι βρίσκονται κρεμασμένες φωτογραφίες με τους δυο να παίζουν το Βιολί. Ήταν ξεχωριστός άνθρωπος γλεντζές χορευτάρας, λεβέντης. Πρώτος έσερνε το χορό με την Αριστούλα, το διπλό χορό, τον αετό του, με το παρτίσματά του, το κυπαρισέ-νιο κορμί του. Στα βήματά του πατούσε στις μύτες των ποδιών και με τα πηδήματά του και τα στριφογυρίσματά του, έμοιαζε φανταστική φιγούρα να πετάει.

Στενή καθημερινή παρέα

"Το πάσο τρώει λουκούμι", έχει μείνει ιστορική φράση. Και σαν τύχαινε να περισσέψει το τσίπουρο γρήγορα στη Μαρουδιά για το κασίκι και όλοι στους Σκοκάδες και στη Βρύση στου Τοκίλλι άναβε το γλέντι, που το συμπλήρωνε το τσιπιανιώτικο μαύρο και παχύ κρασί της Βασιώτσης τελικά κατέληγαν στο Μεσοχώρι σε γενικό χορό.

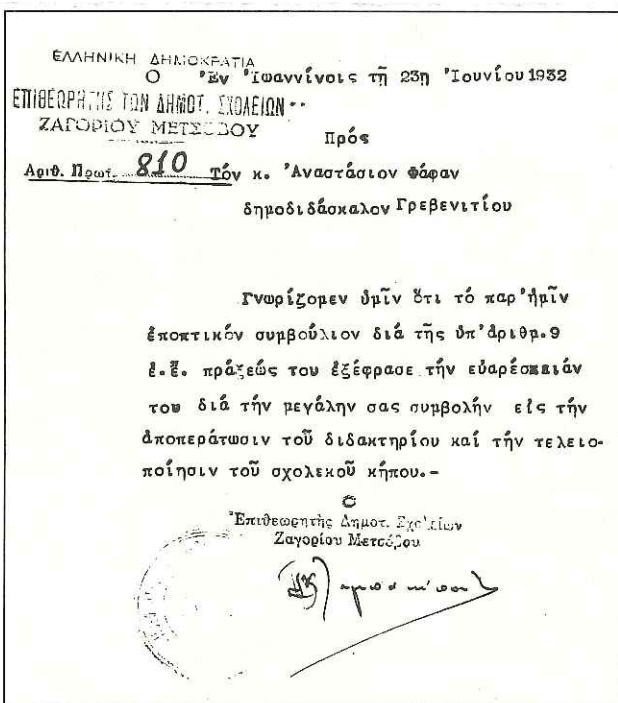
Αγαπούσε τη φύση και ήθελε να βρίσκεται όσο πιο πολύ στην αγκαλιά της, ήταν κυνηγός και όταν μπορούσε πρωί-πρωί με τον μπροστογεμιά τσεφτέ-του και την παρέα του έβγαινε σε κοντινά μέρη.

Το καλοκαίρι μια μέρα την εβδομάδα τουλάχιστον ξεκινούσε πρωί-πρωί για τη Βοτσα, πολλές φορές τον ακολουθούσα. Συζητούσε με τον Ηγούμενο Αγαθάγγελο, το Δεματάτη, τον οποίο εκτιμούσε πολύ και του έπρεπε γιατί λίγοι καλόγεροι σαν κι αυτόν πέρασαν απ' το μοναστήρι.

Λίγα και τελευταία για τον Τιμημένο Δάσκαλο: Ήταν ταγμένος να προσφέρει και να εξυπηρετεί στον υπέρτατο βαθμό και με τον τρόπο που αυτός ήξερε, για να ικανοποιεί τη ζεστή καρδιά του και να επιβεβαιώνει την εσωτερική του ανάγκη. Πρότυπο αγάπης και ανθρωπιάς, ολοκληρωτικά δοσμένος για την προκοπή και ευτυχία των μαθητών και συνανθρώπων του. Ζωντανός αγωνιστής, υπόδειγμα και παράδειγμα, ξόδεψε αφειδώλευτα όλο του το είναι ως την τελευταία του πνοή και στην καπιτσίνα θα σε θυμόμαστε πάντα αξέχαστε μπάρμπα Τάσιο.

Ανατρέχοντας στα παλιά έρχονται πάντα στη μνήμη μου οι μορφές άξιων τέκνων του Γρεβενιτίου, οι οποίοι ανάλυσαν τη ζωή τους προσφέροντας ανεκτίμητο έργο στον τόπο τους και στην πατρίδα γενικότερα.

Μήτσος Φάφας

τουργία οι πανηγυριώτες έστρωναν στην πρασινάδα τα υφαντά και εκεί που ψήνονταν το κασικάκι οι νοικοκυρές άνοιγαν τους τροβάδες και έστρωναν τις πίτες και τους μεζέδες με το ρακί και τους κρασί, έρχονταν το κέφι και ο μπάμπρα Τάσιος έπαιζε το βιολί του.

Έρχομαι να θυμηθώ ότι σ' αυτό τον βοηθούσε και ο Γιώργος Παπαβρανού-

του ο Γιώργης Μαλιάφας, Γιώργος Καρακίτσος, Γιάννης Μαμαγιάννης, Τάσιος Χασιώτης, Δημήτρης Ρογκότης, όλοι μαζί καθισμένοι στον πλάτανο στο Χάνι γύρω στο τραπέζι, παίζοντας πρέφα για τον καφέ και το τσίπουρο. Ήταν χάρμα να τους ακούς. Ο Μπάρμπα Τάσιος με το χιούμορ του απαντούσε στα πειράγματά τους.

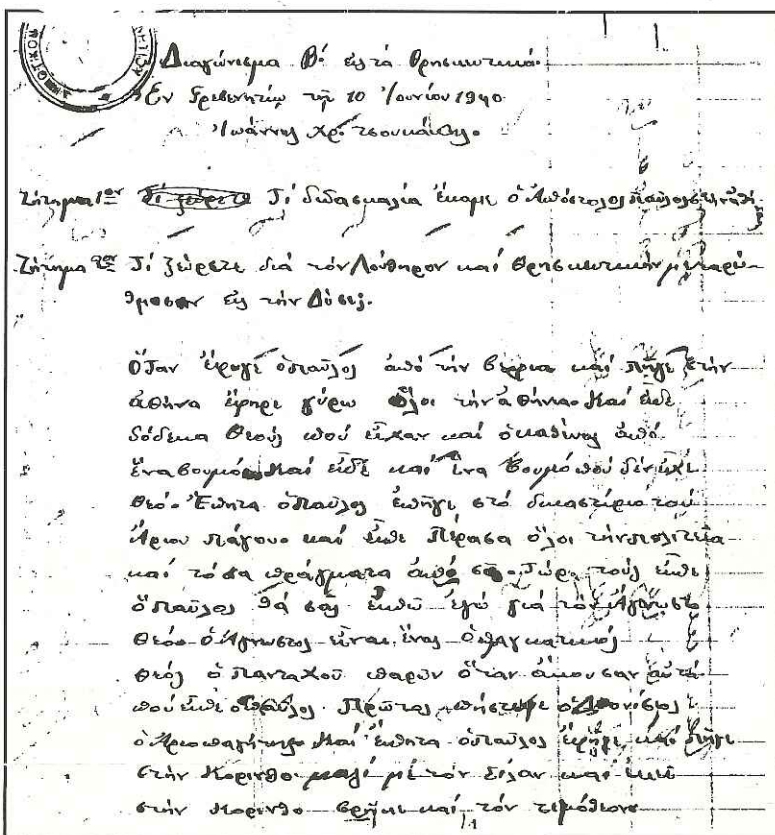
Θέματα όπως:

1. Δήμος Ανατολικού Ζαγορίου (Δελτίο Τύπου)

2. Γρεβενάτικα

3. Τοπωνυμικά

Θα τα διαβάσετε στο "ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ" και στο φύλλο 27. Επίσης θα διαβάσετε ό,τι άλλο θα δούμε και θα μάθετε

Ο πιο καλός ο μαθητής....

(Από το αρχείο του Μήτσου Φάφα)

Εάν θέλετε η δουλειά σας να ξεχωρίζει...

ΧΡΩΜΟΣΥΝ
ΑΤΕΛΙΕ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Αναλαμβάνουμε

- Εκτύπωση Postscript αρχείων από PC & MAC
- Ηλεκτρονική ασιδοποίηση • Μακέτες
- Ηλεκτρονική επεξεργασία εικόνας
- Ηλεκτρονικό μοντάζ
- Έγχρωμο προεκτυπωτικό δοκίμιο
- Ανοικτή γραμμή modem για αποστολή
- Εξοπλισμός CD

Ποιότητα Συνέπεια

και από τιμές...

Βασιλάν 7, Θessaloniki • Τηλ./Fax: 34.16.843 • e-mail: mtsisx@otenet.gr

Ο Πλανήτης μας το 21ο αιώνα

Το 2000, ζωή νά' χουμε, μας βρίσκει με 6 δισεκατομμύρια ανθρώπους, ενώ το 1900 υπήρχαν 1,6 δις. Στον αιώνα που πέρασε η επιστήμη και η τεχνική έκαναν άλματα, προσφέροντας στον άνθρωπο απεριόριστες δυνατότητες.

Στην πλανήτη μας (πολλές φορές καταστρέφοντάς τον) τις δυνατότητες αυτές τις καρπώθηκαν, για δικό τους όφελος, οι κυρίαρχες δυνάμεις του "κληροδοτώντας" στο 2000 Μ.Χ.:

α. Τον αναλφαριθμητισμό σε ένα και πλέον δισεκατομμύριο ανθρώπους.

β. Τον έλεγχο των ανθρώπων του 20% των πλουσιότερων χωρών του πλανήτη μας, στο 86% του παγκόσμιου ΑΕΠ (Ακαθάρι-

στου Εθνικού Προϊόντος) των χωρών.

γ. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ των πλουσιότερων οικονομιών να είναι 74 φορές μεγαλύτερο εκείνων των φτωχότερων (αντίστοιχη σχέση το 1900 ήταν 10 φορές μεγαλύτερο).

δ. Τους τρεις Πλουσιότερους δισεκατομμυριούχους του πλανήτη μας να έχουν περισσότερα απ' ό,τι οι 600 εκατομμύρια φτωχότεροι του κόσμου συνολικά.

ε. Τους περισσότερο από 1 δις ανθρώπους κυρίως Ασιάτες, Αφρικανούς και Λατινοαμερικανούς να προσπαθούν να επιβιώσουν με λιγότερο από ένα δολάριο την ημέρα!

Γ.Δ.Δ.

Από τον Πανηπειρωτικό Οδηγό Αθηνών-Πειραιώς του 1938 που εξέδωσε η Πανηπειρωτική Αδελφότητα Αθηνών

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Μετά την απελευθέρωσιν της Ηπείρου αυτή απετέλεσεν ιδίαν διοικητικήν περιφέρειαν, την Γενική Διοίκησιν Ηπείρου έχουσαν έδραν τα Ιωάννινα και συγκεκριμένην εκ 4 νομών (Άρτης, Πρεβέζης, Ιωαννίνων και του νέου νομού Θεσπρωτίας) υποδιαιρουμένων εις 11 επαρχίας. Οι Ηπειρωτικοί νομοί έχουν έκτασιν 9351 χιλιομ. τετρ. και αριθμούν πληθυσμόν 315.000 κατοίκων. Οι τέσσαρες νομοί περιλαμβάνουν τέσσαρας δήμους εις τας ομώνυμους πρωτεύουσας και 556 κοινότητας.

Αρχαί εν Ηπείρῳ

- 1) Στρατιωτικά: Η 8η Ανεξάρτητος Μεραρχία Ηπείρου περιλαμβάνουσα το 15ον Σύνταγμα Πεζικού Ιωαννίνων, το 24ον Πρεβέζης, το 40ον Τάγμα Ευζώνων Άρτης, το 8ον Σύνταγμα Πυροβολικού, το 8ον Συνοριακόν Τομέα, Λόχον Αυτοκινήτων, Νοσοκομείου και τας συναφείς υπηρεσίας.
- 2) Αστυνομικά: Ανωτέρα Διοίκησης Χωροφυλακής Ηπείρου, περιλαμβάνουσα τας Διοικήσεις Ιωαννίνων, Άρτης, Πρεβέζης, Θεσπρωτίας υποδιαιρουμένας εις 8 Υποδιοικήσεις, 6 Τμήματα και 120 Σταθμούς.
- 3) Δικαστικά: τρία Πρωτοδικεία και Εισαγγελία (εις τα Ιωάννινα, Πρεβέζαν και Άρταν) και 16 Ειρηνοδικεία.
- 4) Εκπαιδευτικά: Γενικός επιθεωρητής και 8 επιθεωρηταί δημοτικών σχολείων.
- 5) Εκκλησιαστικά: Τέσσαρες Μητροπόλεις, Ιωαννίνων, Παραμυθίας, Άρτης και Κονίτσης - Πωγωνίας.

νής, εις τας οποίας υπάγονται πλέον των 600 ενοριών.

6) Οικονομικά: Οικονομική Επιθεώρηση Ιωαννίνων, εις ην υπάγονται αι Εφορείαι και τα Ταμεία Άρτης, Ιωαννίνων, Πρεβέζης, Παραμυθίας, Γωγωνίου, Φιλιατών, Κονίτσης, Φιλιππιάδος και Μαργαριτίου. Τελωνεία: Πρεβέζης, Ιωαννίνων και υποτελωνεία Κοπραίνης, Ηγουμενίτσας, Αγρινίστας, Μέρτζανης, Χιονάδων, Καπνεργαστσία: Ιωαννίνων, Παραμυθίας, Άρτης και Πρεβέζης.

7) Συγκοινωνιακά: Επιθεώρησις Δημοσίων Έργων με 3 νομομηχανικούς, Ιωαννίνων, Άρτης και Πρεβέζης. Επιθεώρησις ΤΤΤ με 30 τηλεγραφικά και 225 τηλεφωνικά γραφεία.

8) Δασικά: Δασική Επιθεώρησις με 4 Δασαρχεία, Ιωαννίνων, Άρτης, Πρεβέζης, Κονίτσης και 7 Δασοκομεία.

9) Γεωργικά: Γεωργικός Σταθμός Ιωαννίνων και 4 νομογεωπόνου, ως και τα Εποικιστικά Γραφεία των πόλεων, 3 κτηνίατροι, Τυροκομική Σχολή και 2 Γεωργικά Σχολαί.

10) Υγειονομικά: Τέσσαρες νομιατροί και σχολίατροι εις όλας τας έδρας των επιθεωρητών της δημοτικής εκπαίδευσως με προϊστάμενον υγιονομικόν επιθεωρητήν εδρεύοντα εν Ιωαννίνου.

11) Κοινωνικής προνοίας: Αγροτικόν Οικοτροφείον εν Ιωανναίνου, Οικοτροφείον Θηλέων και 7 Οικοτροφεία Αρρένων εν Ιωαννίνου, Πρεβέζη, Παραμυθία, Άρτη, Φιλιάτες, Πωγωνιανή και Κονίτση. Πλην τούτων λειτουργούν και Εθνικοί Παιδικοί Σταθμοί.

Συμπλήρωμα της εφημερίδας "ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ"

Η απελευθέρωσις της Ηπείρου έγινε σε δύο φάσεις: Με την πρώτη φάση στα 1883 απελευθερώνεται το μεγαλύτερο μέρος του νομού Άρτας· Συγκροτείται έτσι η επαρχία Άρτας με ομώνυμο νομό.

Στη δεύτερη φάση ένα τμήμα στην περιοχή του Λούρου μαζί με τους υπόλοιπους νομούς της Ηπείρου στα 1912-1913 φεύγει από τον τουρκικό ζυγό.